

*Ярошук Інна Володимирівна*  
кандидат історичних наук, доцент,  
доцент кафедри політичних наук  
*Ганжа Марина Сергіївна*  
студентка будівельного факультету,  
Київський національний університет будівництва і архітектури

## **УМОВИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА КНР**

Будівельна галузь є однією з провідних і перспективних напрямів економіки України. Для здійснення будівельної діяльності необхідно мати спеціальний дозвіл (ліцензію), що видається центральними та місцевими органами виконавчої влади. Ліцензування є засобом державного регулювання у сфері господарювання, який спрямований на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів [1].

Ліцензуванню підлягає господарська діяльність суб'єктів господарювання пов'язана з будівництвом об'єктів архітектури, який за складністю архітектурно-будівельного рішення та інженерного обладнання належить до певної категорії складності. Не дотримання чинного законодавства в будівельній діяльності, не оформлення ліцензії чи певних дозволів тягне адміністративну відповідальність, у формі чималих штрафів, а в деяких випадках і демонтаж за власних рахунок об'єкта будівництва.

У ст. 1 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» ліцензування визначається як видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування [3]. Ліцензія в обох нормативно-правових актах визначається як документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання на провадження зазначеного в

ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

Щодо ліцензування існують різні наукові підходи. Так Ю.А. Тихомиров визначає ліцензування господарської діяльності як особливу процедуру офіційного підтвердження права господарюючого суб'єкта на ведення певного виду діяльності з додержанням правил, нормативних вимог і стандартів [6, с. 422].

Аналіз поняття та сутності ліцензування дозволяє вирізнити ознаки ліцензування. До них належать: публічний, процесуальний характер, єдність та обов'язковість ліцензування.

Аналіз чинного законодавства у сфері ліцензування дозволяє визначити функції, які виконує ліцензування. Це дозвільна, облікова, інформаційна, контролююча, статистична та охоронна.

В Україні органами ліцензування розробляються спеціальні регуляторні акти - ліцензійні умови, в яких встановлюються кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги, дотримання яких необхідно для здійснення певного виду господарської діяльності. У ліцензійних умовах можуть встановлюватися вимоги до освіти і спеціальних знань співробітників ліцензіата, особливі вимоги до приміщень, обладнання, інших технічних засобів, що застосовуються в ліцензійній діяльності. Діяльність суб'єкта господарювання, який отримав ліцензію, має проводитися в точній відповідності з встановленими для цього виду ліцензійними умовами.

Порівняємо ліцензійні умови провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури на прикладі України та КНР.

В Україні ліцензування будівельної діяльності та контроль за додержанням ліцензійних умов здійснюється Державною архітектурно-будівельною інспекцією та її територіальними органами. Державна архітектурно-будівельна інспекція здійснює методичне забезпечення ліцензування будівельної діяльності. Головний законом, в якому зазначені ліцензійні умови провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури є Постанова Кабінету міністрів України від 30.08.2016 № 1396 «Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури».[5]

Господарська діяльність у будівництві, пов'язана із створенням об'єктів архітектури, підлягає ліцензуванню у порядку, визначеному законодавством, за такими видами: вишукувальні роботи для будівництва, розроблення містобудівної документації, проектування об'єктів архітектури, будівельні та монтажні роботи, монтаж інженерних мереж, будівництво транспортних споруд, інжинірингова діяльність у сфері будівництва.

Господарська діяльність у будівництві, пов'язана із створенням об'єктів архітектури, здійснюється відповідно до вимог державних стандартів, будівельних норм і правил. Ці Ліцензійні умови є обов'язковими для всіх суб'єктів господарської діяльності незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, які виконують роботи, пов'язані із створенням об'єктів архітектури, відповідно до Переліку робіт провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури.

Господарська діяльність у будівництві, пов'язана із створенням об'єктів архітектури, повинна відповідати вимогам ДБН В.1.2-14-2009 "Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ" за класами наслідків будівлі або споруди: СС3 - значні наслідки, СС2 - середні наслідки, СС1 - незначні наслідки.

Господарську діяльність у будівництві, пов'язану із створенням об'єктів архітектури, здійснюють суб'єкти господарської діяльності за дотримання таких умов:

- організаційних - наявність затвердженої організаційної структури підприємства відповідно до Переліку робіт. Наявність у організаційній структурі підприємства підрозділів та спеціалістів, мають забезпечити виконання адміністративно-керівних, виробничо-технічних, планово-договірних, виробничих, юридичних і допоміжних функцій та функцій з контролю якості, промислової безпеки та охорони праці, ведення та збереження нормативної та виконавчої документації. Обов'язковим має бути наявність затверджених положень про відповідні структурні підрозділи та посадових інструкцій працівників згідно з розподілом обов'язків, повноважень та відповідальності осіб, штатного розпису; укомплектованість підприємства інженерно-технічними працівниками і

робітниками необхідних професій та кваліфікацій відповідно до організаційної структури підприємства, дотримання установленого чинним законодавством порядку прийняття та оформлення громадян на роботу відповідно до вимог розділу III Кодексу законів про працю України [2];

- кваліфікаційних - керівники та виконавці робіт залежно від видів виконуваних робіт повинні мати відповідні освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні. Кваліфікаційний склад повинен відповідати організаційній структурі підприємства, та своєчасно проходити спеціальне навчання, зокрема для територій з підвищеною сейсмічністю та із складними інженерно-геологічними умовами, з періодичністю та термінами, визначеними в програмах навчання;

- технологічних - наявність техніки, обладнання, устаткування, приладів та інструментів відповідно до технологічних вимог якими є нормативна база оснащення будівельних організацій засобами механізації, інструментом і інвентарем.

Якщо розглядати ліцензування провадження господарської діяльності у сфері будівництва на прикладі Китаю, то в даному випадку варто спиратися на Закон Китайської народної республіки «Про будівництво» від 22 квітня 2011 року [4]. Цей закон розроблений з метою посилення контролю і регулювання будівельних робіт, підтримання порядку на будівельному ринку, забезпечення якості та безпеки будівельних проектів і забезпечення розвитку будівельної галузі.

Будівельні роботи і контроль над будівельними роботами на території КНР повинні здійснюватися відповідно до закону і гарантують якість і безпеку будівельних проектів. Уніфікацію управління і регулювання будівельних робіт по всій країні здійснює повноважний відділ управління будівництвом при Держраді. Жодна організація або приватна особа не має права перешкоджати або блокувати проведення будівельних робіт.

Будівельні організації, будівельно-дослідні організації, проектні організації, і будівельно-наглядові організації, зайняті будівельною діяльністю повинні відповідати таким умовам: володіти зареєстрованим капіталом, відповідним державним нормам; мати спеціалізований технічний персонал з необхідним рівнем професійної кваліфікації в своїй

сфері діяльності; наявність в штаті юридичної особи інженерно-технічних працівників, які мають професійну освіту в архітектурно-будівельній сфері і трудовий стаж за профілем робіт, що входять до складу запитуваної підвиду діяльності, а також наявність відповідальних виконавців, які мають допуск для робіт в районах підвищеної сейсмічної небезпеки; наявність виробничої бази або офісного приміщення оснащеної адміністративно-виробничими будівлями або приміщеннями, робочими місцями, організованими відповідно до умов праці, що відповідають вимогам безпеки та гігієни. Обов'язковою умовою також є наявність належних інструкцій і договорів по системі контролю якості та безпеки з наданням документів, що підтверджують навчання відповідального інженерно-технічного працівника; наявність в штаті юридичної особи відповідальних осіб за техніку безпеки та охорону праці, а також на право проведення геодезичних робіт з належними посвідченнями, виданими уповноваженим органом. Володіти технологіями і мати сучасне обладнання, необхідне для відповідної діяльності в галузі будівництва є однією з визначальних підходів.

До початку будівельних проектів, будівельні організації повинні, відповідно до існуючих державних положень, звернутися в повноважні відділи управління будівництвом при урядах повіту, префектури або вище за ліцензіями на будівництво, за винятком малих проектів, чия вартість нижча встановленого повноважним відділом управління будівництвом при Держраді.

Будівельні проекти, які отримали дозвіл на початок робіт відповідно до межами повноважень і відповідно до процедур, встановлених Держрадою, більш не повинні звертатися за ліцензіями на будівництво.

Для звернення за ліцензіями на будівництво потрібно відповідність таким умовам: проходження формальностей по отриманню дозволу по землекористуванню під будівельний проект; для будівельних проектів в межах розпланованих міських районів - отримання ліцензій на планування. У разі якщо необхідно провести знесення або перенесення, хід знесення або перенесення повинен відповідати потребам будівництва. Повинні бути в наявності креслення і технічні дані, що відповідають потребам будівництва та

розроблені конкретні заходи для гарантії якості та безпеки проектів. Також мають бути затверджені фонди будівництва. З виконанням даних уповноважені відділи управління будівництвом при Держраді видають будівельні ліцензії схваленим заявникам протягом 15 днів після отримання заяви. Організації, що відповідають за будівництво мають почати будівництво проектів протягом трьох місяців після отримання будівельних ліцензій. Якщо робота не може бути розпочата в строк, необхідно подати заяви в агентства, що видають ліцензії, про затримку (для кожного випадку може бути видано не більше двох дозволів про затримку, максимальний термін дозволу затримки - три місяці).

Порівнявши ліцензійні умови при веденні будівельної діяльності двох країн – України та Китайської народної республіки можна зробити висновок, що вони дуже схожі між собою. В обох країнах головним в умовах ліцензування будівельної діяльності є перш за все те, щоб об'єкти, які будуються відповідали вимогам безпеки і в жодному разі не нашкодили здоров'ю та життю людей, відповідали всім кваліфікаційним вимогам працівників та не порушували чинного законодавства. Крім технологічних, організаційних та кваліфікаційних умов ліцензування в Україні, на мою думку, варто додати в розділ II пункту 2.2. Постанови Кабінету міністрів України «Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури» екологічні умови. Згідно цих умов підприємство повинне мати документ, в якому б зазначалося, що будівництво об'єкта не завдасть шкоди екології, зона будівництва, будівельні матеріали та обладнання є екологічно чистими і не нашкодять здоров'ю виконавців робіт та людям, які там перебуватимуть. На запропоновані зміни варто звернути увагу і КНР.

## Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01 червня 2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

4. Про будівництво: Закон КНР від 22 квітня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://asia-business.ru/law/law3/building>.

5. Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1396. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1396-2007-п>.

6. Тихомиров Ю. А. Курс адміністративного права и процесса / Тихомиров Ю. А. – М. : Юринформцентр, 1998. – 795 с.